

KNIHOVNA
RANĚ KŘEŠŤANSKÉ TRADICE

VI

řídí

Lenka Karfíková a Matyáš Havrda

JERONÝM

Výbor z dopisů

Úvodní studie, překlad a poznámky
Jiří Šubrt

Latinsko-české vydání

PRAHA
2006

Jeden
píše
letí,
křesť
svým
Tento
jako
kraci
klášt
řady
a ha
i obs
listů)
zova
prost
citátů
hans
určen
sátun
se v
exeg
chara
blém
Zvláš
soubo
ným
myšl
pane
denn
Práv
vesm
kratk
i přip
Jeron
uved

Sunt alii – de mei ordinis hominibus loquor –, qui ideo ad presbyterium et diaconatum ambiunt, ut mulieres licentius videant. Omnis his cura de vestibus, si bene oleant, si pes laxa pelle non folleat. Crines calamistri vestigio rotantur, digiti de anulis radiant et, ne plantas umidior via spargat, vix inprimunt summa vestigia. Tales cum videris, sponsos magis aestimato quam clericos. Quidam in hoc omne studium vitamque posuerunt, ut matronarum nomina, domos moresque cognoscant. E quibus unum, qui huius artis est princeps, breviter strictimque describam, quo facilius magistro cognito discipulos recognoscas. Cum sole festinus exurgit; salutandi ei ordo disponitur; viarum compendia requiruntur et paene usque ad cubilia dormientium senex inportunus ingreditur. Si pulvillum viderit, si mantele elegans, si aliquid domesticae supellectilis, laudat, miratur, adrectat et se his indigere conquerens non tam inpetrat quam extorquet, quia singulae metuunt veredarium urbis offendere. Huic inimica castitas, inimica ieiunia; prandium nidoribus probat et „altilis“, „γέρον“ vulgo „ποππύζων“ nominatur. Os barbarum et procax et in convicia semper armatum. Quocumque te verteris, primus in facie est. Quidquid novum insonuerit, aut auctor aut exaggerator est famae. Equi per horarum momenta mutantur tam nitidi, tam feroces, ut illum Thracii regis putes esse germanum.

29. Variis callidus hostis pugnat insidiis. Sapientior erat coluber omnibus bestiis, quas fecerat dominus deus super terram. Unde et apostolus: *Non, inquit, ignoramus eius astutias. Nec affectatae sordes nec exquisitae munditiae conveniunt Christianis. Si quid ignoras, si quid de scripturis dubitas, interroga eum, quem vita commendat, excusat aetas, fama non reprobatur, qui possit dicere: Desponsavi enim vos uni viro, virginem castam exhibere Christo.* Aut si non

²⁴² Jeroným užívá na tomto místě řeckých výrazů γέρον („stařec“) a ποππύζων (od slovesa ποππύζω, „špulit rty“, „hvízdá“, „mlaskat“).

²⁴³ Diomédés, mytický vládce thráckých Bistonů, jenž podle pověsti choval divoké koně živící se lidským masem. Dovést tyto koně do Mykén bylo jedním z dvanácti Hérakleových úkolů.

²⁴⁴ Srv. Gn 3,1.

vat, ale spíš spílat. Jiní – řeč je o lidech mého stavu – usilují o postavení kněze nebo jáhna jen proto, aby měli volnější přístup k ženám. Jejich jedinou starostí je, co si vzít na sebe, zda příjemně voní a zda se jim někde neshrnou boty. Pečlivě nakroucené vlasy ještě nesou stopy železek, prsty jim září zlatem a našlapují na špičky, aby si náhodou na mokré cestě neumazali nohy od bláta. Takoví vypadají spíš jako ženiši než klerici. Někteří z nich vynakládají veškerou životní energii na to, aby vyzvěděli vše o vdaných ženách, jejich jména, rodinné poměry a zvyky. Jednoho takového, který je mistrem v tomto způsobu života, ti teď v krátkosti popíšu a podle učitele si snadno uděláš obrázek o jeho žácích. Vstává hned za ranním břešku, aby si stanovil pořadí ranních návštěv, a pak ten dotěrný stařec běží nejkratší cestou a vlezle skoro až do ložnic ještě spících žen. Spatří-li polštářek, vkusný ubrus nebo něco z domácího vybavení, hned to chválí, obdivuje a osahává a přitom naříká, že něco takového by potřeboval, dokud si to nevymůže, nebo lépe řečeno nevynutí, neboť každá žena má strach urazit tu hláskou troubu města. Je nepřitelem cudnosti i postů – podle vůně hned pozná, co je k obědu, takže se mu říká „vypasený starý mlaskal“.²⁴² Jeho hrubá a nestoudná ústa jsou vždy vyzbrojená k nadávkám. Kamkoli se hneš, je první, na koho narazíš. A proslechne-li se něco nového, je on buď autorem té zvěsti, nebo k ní něco přidá. Každou chvíli mění koně, a ti jsou tak nádherní a divocí, že bys ho pokládal za rodného bratra thráckého krále.²⁴³

29. Zchytralý nepřítel bojuje nejrůznějšími úskoky. Had je nejchytřejší ze všech živočichů, které Bůh stvořil na zemi.²⁴⁴ Proto Apoštol praví: *Jeho úskočnost přece známe.*²⁴⁵ Pro křesťana se nehodí ani líčená zanedbanost, ani okázalá elegance. Nerozumíš-li něčemu nebo není-li ti jasné něco z Písma, zeptej se někoho prověřeného životem, koho věk zbavuje podezření, jehož pověst je bez poskvrny a kdo může říci: *Zasnoubil jsem vás jedinému muži, aby vás jako čistou pannu odevzdal Kristu.*²⁴⁶ A není-li nikdo, kdo by ti

²⁴⁵ 2K 2,11.

²⁴⁶ 2K 11,2.

est, qui possit exponere, melius est aliquid nescire securam, quam cum periculo discere. Memento, quoniam in medio laqueorum ambulat et multae veteranae virgines castitatis indubitata in ipso mortis limine coronam perdidere de manibus. Si quae ancillae sunt comites propositi tui, ne erigaris adversus eas, ne infleris ut domina. Unum sponsum habere coepistis, simul psallitis Christo, simul corpus accipitis, cur mensa diversa sit? Provo-centur et aliae. Honor virginum sit invitatio ceterarum. Quodsi aliquam senseris infirmiore in fide, suscipe, consolare, blandire et pudicitiam illius fac lucrum tuum. Si qua simulat fugiens servitatem, huic aperte apostolum lege: *Melius est enim nubere quam uri*. Eas autem virgines viduasque, quae otiosae et curiosae domus circumeunt matronarum, quae rubore frontis adtrito parasitos vicere mimorum, quasi quasdam pestes abice. *Corrumpunt mores bonos confabulationes pessimae*. Nulla illis nisi ventris cura est et quae ventri proxima. Istiusmodi hortari solent et dicere: „Mi catella, rebus tuis utere et vive, dum vivis“, et: „Numquid filiis tuis seruas?“ Vinosae atque lascivae quidvis mali insinuant ac ferreas quoque mentes ad delicias molliunt et, *cum luxuriatae fuerint in Christo, nubere volunt habentes damnationem, quia primam fidem inritam fecerunt*. Nec tibi diserta multum velis videri aut lyricis festiva carminibus metro ludere. Non delumbem matronarum salivam delicata secteris, quae nunc strictis dentibus, nunc labiis dissolutis balbutientem linguam in dimidiata verba moderantur rusticum putantes omne, quod nascitur. Adeo illis adulterium etiam linguae placet. *Quae enim communicatio luci ad tenebras? Qui consensus Christo et Belial? Quid facit cum psalterio Horatius? Cum evangeliiis Maro? Cum apostolo Cicero? Non-*

²⁴⁷ IK 7,9 (ekumenický překlad: *Je lepší žít v manželství než se trápit*).

²⁴⁸ IK 15,33.

²⁴⁹ ITm 5,11–12.

²⁵⁰ 2K 6,14–15.

²⁵¹ Ozvěna Tertullianových slov: *Co mají společného Athény a Jeruzalém? Co akademie a církev? Co heretici a křesťané? (De praescr. haer. 7,9 [CCL 1,193])*.

to mohl vyložit, je lepší zůstat v bezpečné nevědomosti než se učit s rizikem. Měj na paměti, že se pohybuješ uprostřed nástrah a že i mnohým veteránkám mezi pannami ještě na samém prahu smrti vyklouzla koruna cudnosti z rukou, i když ji už měly téměř jistou. Zaslíbí-li se některé z tvých služebných spolu s tebou, nepovyšuj se nad ně a odlož pýchu urozené paní. Od nynějška už máte jediného Ženicha, společně zpíváte žalmy Kristu, společně přijímáte jeho tělo, tak proč byste měly sedět u oddělených stolů? Ať se dostane povzbuzení i dalším. Úcta projevovaná těmito pannám ať je pobídkou i pro ostatní. A zjistíš-li, že některá není pevná ve víře, podej jí pomocnou ruku, utěš ji, zalichot jí a připiš si její cudnost ke svému zisku. Kdyby však některá své zaslíbení jen předstírala, aby unikla otroctví, té bez okolků přečti Apoštolova slova: *Je lepší žít v manželství, než shořet v plamenech*.²⁴⁷ Jako moru se však vyhýbej těm pannám a vdovám, jež z nudy a ze zvědavosti obcházejí domy vdáných žen a nestoudnou drzostí předčí i parazity z komedie. *Špatná společnost kazí dobré mravy*.²⁴⁸ Ty se nestaraj o nic jiného než o vlastní břicho a vše, co k němu přísluší, a uděluj rady tohoto druhu: „Jen si, můj drahoušku, užívej toho, co máš, a vychutnávej si život, dokud jsi na světě. Nebo to snad šetříš pro svoje děti?“ Takové milovnice vína a prostopášností navádějí k těm nejhorším špatnostem a dokážou strhnout dívčinu mysl k rozkoším, i kdyby byla pevná jako železo. *Neboť jakmile je smyslnost odvrátí od Krista, chtějí se opět vdávat; tak propadají odsouzení, protože porušily slibnou věrnost*.²⁴⁹ Hleď, aby ses nezdála příliš výmluvnou, a nehledej potěšení v skládání lyrických básní. Nelibuj si v napodobování nanicovatého vkusu vdáných žen, které se snaží skandovat slova do rytmu, jako kdyby se zakoktávaly, chvíli se stisknutými zuby, chvíli zase s doširoka otevřenými ústy, a vše, co zní přirozeně, považují za projev venkovské neotesanosti. Ty si libuj dokonce i v prznění jazyka. *A jaké je spolužití světla s temnotou? Jaký souzvuk Krista s Belialem?*²⁵⁰ Co mají žalmy společného s Horatiem, Vergilius s evangeliem a Cicero s apoštolou?²⁵¹ Nevzbudí snad u tvého bratra pohoršení, spatří-li tě za stolem v pohanském chrámě?²⁵² Budiž,

²⁵² Srv. IK 8,10.

ne scandalizatur frater, si te viderit in idolio recumbentem? Et licet omnia munda mundis et nihil reiciendum sit, quod cum gratiarum actione percipitur, tamen simul bibere non debemus calicem Christi et calicem daemoniorum. Referam tibi meae infelicitatis historiam.

30. Cum ante annos plurimos domo, parentibus, sorore, cognatis et, quod his difficilior est, consuetudine lautioris cibi propter caelorum me regna castrassem et Hierosolymam militaturus pergerem, bybliothea, quam mihi Romae summo studio ac labore confeceram, carere non poteram. Itaque miser ego lecturus Tullium ieiunabam. Post noctium crebras vigilias, post lacrimas, quas mihi praeteritorum recordatio peccatorum ex imis visceribus eruebat, Plautus sumebatur in manibus. Si quando in memet reversus prophetam legere coepissem, sermo horrebat incultus et, quia lumen caecis oculis non videbam, non oculorum putabam culpam esse, sed solis. Dum ita me antiquus serpens inluderet, in media ferme quadragesima medullis infusa febris corpus invasit exhaustum et sine ulla requie – quod dictu quoque incredibile sit – sic infelicia membra depasta est, ut ossibus vix haererem. Interim parabantur exsequiae et vitalis animae calor toto frigente iam corpore in solo tantum tepente pectusculo palpitabat, cum subito raptus in spiritu ad tribunal iudicis pertrahor, ubi tantum luminis et tantum erat ex circumstantium claritate fulgoris, ut proiectus in terram sursum aspicere non auderem. Interrogatus condicionem Christianum me esse respondi. Et ille, qui residebat: „mentiris“, ait, „Ciceronianus es, non Christianus; ubi thesaurus tuus, ibi et cor tuum“. Ilico obmutui et inter verbera – nam caedi me iusserat – conscientiae magis igne torquebar illum mecum versiculum reputans: *In inferno autem quis confitebitur tibi?* Clamare tamen coepi et heulans dicere: Mi-

²⁵³ Tt 1,15.

²⁵⁴ ITm 4,4.

²⁵⁵ Srv. IK 10,21.

²⁵⁶ Plautus a Terentius patřili k Jeronýmovým oblíbeným autorům. Jejich hry se už sice v pozdní antice neobjevovaly na scéně, sloužily ale jako texty používané při výuce v gramatických školách a byly považovány za vzor

čistým je všechno čisté²⁵³ a nemá se zavrňovat nic, co se přijímá s díkůvzdáním,²⁵⁴ přece však nelze pít zároveň z kalicha Kristova a z kalicha démonů.²⁵⁵ Povím ti proto příběh vlastního neštěstí.

30. Před mnoha lety jsem se kvůli království nebeskému odřizl od domova, rodičů, sestry, příbuzných, a což bylo nejobtížnější, i od vybraného jídla, na které jsem byl zvyklý, a vydal se na cestu do Jeruzaléma, abych tu svedl svůj boj. Nedokázal jsem se však zříci knihovny, kterou jsem s obrovským úsilím a námahou dal dohromady během pobytu v Římě. A tak jsem, já hlupák, během postu četl Cicerona. Po mnoha probdělých nocích, po mnoha slzách, které se mi při vzpomínce na dřívější hříchy řinuly z hlubin srdce, jsem brával do rukou Plauta.²⁵⁶ Jakmile jsem se však zase vzpamatoval a začal číst jednoho z proroků, zhrozil jsem se nad tím neumělým jazykem. Byl jsem jako slepec, který nevidí světlo, vinu však nepřisuzuje svým očím, nýbrž slunci. Zatímco si ze mne dávný had takto tropil šprýmy, přibližně v polovině čtyřicetidenního postu se mého vyčerpaného těla, jež nepoznalo odpočinek, zmocnila horečka, a třebaže to zní neuvěřitelně, tak šířila mé ubohé údy, že na nich kůže jen visela. Zdálo se mi, že se blíží moje poslední hodinka. Celé tělo bylo již chladné, jen v zbědované hrudi, v níž zbývalo ještě trochu tepla, bylo cítit poslední záchvěvy života. Tu jsem byl v náhlém duchovním vytržení předveden před Boží soud. Bylo zde tolik světla a z okolostojících se linula taková záře, že jsem padl na zem a neodvážil se ani pozdvihnout zrak. Když se mě zeptali, čím jsem, odpověděl jsem, že jsem křesťan. Ale ten, jenž seděl v čele, pravil: „Lžeš, ty nejsi stoupenec Kristův, ale Ciceronův; kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce.“²⁵⁷ V tu chvíli jsem oněměl a mezi ranami – přikázal mě totiž zbičovat –, ještě více však mučen vlastním svědomím, jsem si pro sebe zašeptal tento verš: *Což ti v podsvětí vzdá někdo chválu?*²⁵⁸ A pak jsem začal křičet a kvílet: „Smiluj se

jazykové a stylistické čistoty. Po svém snovém zážitku se Jeroným zařekl, že už nebude pohanské autory číst. O tom, zda toto předsevzetí dodržel, však lze s úspěchem pochybovat.

²⁵⁷ Mt 6,21.

²⁵⁸ Ž 6,6.

serere mei, domine, miserere mei. Haec vox inter flagella resonabat. Tandem ad praesidentis genua provoluti, qui adstiterant, precabantur, ut veniam tribueret adolescentiae, ut errori locum paenitentiae commodaret exacturus deinde cruciatum, si gentilium litterarum libros aliquando legissem. Ego, qui tanto constrictus articulo vellem etiam maiora promittere, deiurare coepi et nomen eius obtestans dicere: „Domine, si umquam habuero codices saeculares, si legero, te negavi.“ In haec sacramenti verba dimissus revertor ad superos et mirantibus cunctis oculos aperio tanto lacrimarum imbre perfusus, ut etiam incredulis fidem facerent ex dolore. Nec vero sospor ille fuerat aut vana somnia, quibus saepe deludimur. Teste est tribunal, ante quod iacui, iudicium teste est, quod timui – ita mihi numquam contingat talem incidere quaestionem! –, viventes habuisse me scapulas, plagas sensisse post somnum et tanto dehinc studio divina legisse, quanto mortalia ante non legeram.

31. Avaritiae quoque tibi vitandum est malum, non quo aliena non adpetas – hoc enim et publicae leges puniunt –, sed quo tua, quae sunt aliena, non serves. *Si in alieno, inquit, fideles non fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis?* Aliena nobis auri argentique sunt pondera, nostra possessio spiritalis est, de qua alibi dicitur: *Redemptio viri propriae divitiae. Nemo potest duobus dominis servire; aut enim unum odiet et alterum amabit, aut unum patietur et alterum contemnet. Non potestis deo servire et mammonae, id est divitiis.* Nam gentili Syrorum lingua mammona „divitiae“ nuncupantur. Cogitatio victus spinae sunt fidei, radix avaritiae, cura gentilium. At dices: „Puella sum delicata et quae meis manibus laborare non possum. Si ad senectam venero, si aegrotare coepero, quis mei miserebitur?“ Audi ad apostolos loquentem Iesum: *Ne cogitetis in corde vestro, quid manducetis, neque corpori vestro, quid induamini. Nonne anima plus est quam esca et corpus plus est quam vestimentum? Respicite volatilia caeli, quoniam non serunt*

²⁵⁹ L 16,12.

²⁶⁰ Př 13,8.

²⁶¹ Mt 6,24; L 16,13.

nade mnou, Pane, smiluj se nade mnou.“ Ten nárek se mísil se svištěním biče, až nakonec ti, kdo stáli kolem, padli soudci k nohám a prosili ho, aby odpustil mému mládí a dal mi příležitost napravit svůj hřích s tím, že budu-li ještě někdy číst pohanské knihy, budu trpět těmi nejhoršími mukami. A já, který jsem byl v této těžké chvíli ochoten slíbit i mnohem větší věci, jsem se zapřísáhl při jeho jménu: „Pane, budu-li ještě někdy vlastnit nějaké světské knihy nebo je číst, zapřel jsem tě.“ Když jsem složil tuto přísahu, byl jsem propuštěn a vrátil jsem se zpátky na zem. K údivu všech jsem znovu otevřel oči a ty byly tak zalité slzami, že i nevěřící by byli přesvědčeni mou bolestí. To nebyl jen sen a prázdné vidiny, které nás tak často šálí. Svědkem je mi sám soud, před nímž jsem ležel, a samotný rozsudek, jehož se tak bojím. Kéž bych už nikdy nebyl podroben takovému výsledku! Na zádech mi zůstaly fialové podlitiny a rány jsem cítil i po probuzení. Od té chvíle jsem četl Písmo svaté s takovou horlivostí, s jakou jsem světské spisy nikdy nečetl.

31. Musíš se také vyhnout hříchu chamtivosti, a to nejen tím, že nebudeš bažit po cizím – to trestají i světské zákony –, nýbrž i tím, že si neponecháš ani vlastní majetek, neboť i ten patří jiným. *Jestliže jste nebyli věrni v tom, co vám nepatří, praví Pán, kdo vám dá, co vám právem patří?*²⁵⁹ Hromady zlata a stříbra jsou nám cizí, náš majetek je duchovní povahy. O tom se praví: *Bohatstvím se člověk může vyplatit.*²⁶⁰ *Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům. Neboť jednoho bude nenávidět a druhého milovat, k jednomu se přidá a druhým pohrdne. Nemůžete sloužit Bohu i mamonu,*²⁶¹ to jest bohatství. Slovem „mamona“²⁶² je totiž v syrštině označováno bohatství. Myslet na živobyjí je trním víry, kořenem chamtivosti a starostí pohanů. Namítneš: „Jsem zhýčkaná dívka, nemohu pracovat rukama. Až zestárnu a budu nemocná, kdo se nade mnou smiluje?“ Slyš tedy slova, jež říká Ježíš apoštolům: *Nemějte starost o svůj život, co budete jíst, ani o tělo, co budete mít na sebe. Což není život víc než pokrm a tělo víc než oděv? Pohleďte na nebeské plectvo: neseje,*

²⁶² Aramejský výraz *mamona* – „majetek“, „jmění“, „zisk“ – se objevuje v bibli vesměs v negativním významu (srv. LTK, s. v. *Mammon*).

neque metunt neque congregant in horrea et pater vester caelestis pascit illa. Si vestis defuerit, lilia proponentur; si esurieris, beatos audies pauperes et esurientes; si aliquis afflixerit dolor, legito: *Propter hoc conplaceo mihi in infirmitatibus meis et: Datus est mihi stimulus carnis meae, angelus satanae, qui me colafizet, ne extollar. Laetare in omnibus iudiciis dei; exultaverunt enim filiae Iudae in omnibus iudiciis tuis, domine. Illa tibi semper in ore vox resonet: Nudus exivi de utero matris meae, nudus et redeam et: Nichil intulimus in hunc mundum nec auferre quid possumus.*

32. At nunc plerasque videas armaria stipare vestibus, tunicas mutare cotidie et tamen tineas non posse superare. Quae religiosior fuerit, unum exterit vestimentum et plenis arcis pannos trahit. Inficitur membrana colore purpureo, aurum liquescit in litteras, gemmis codices vestiuntur et nudus ante fores earum Christus emoritur. Cum manum porrexerint, bucinant; cum ad agapen vocaverint, praeco conducitur. Vidi nuper – nomina taceo, ne saturam putes – nobilissimam mulierum Romanarum in basilica beati Petri semiviris antecedentibus propria manu, quo religiosior putaretur, singulos nummos dispertire pauperibus. Interea – ut usu nosse perfacile est – anus quaedam annis pannisque obsita praecurrit, ut alterum nummum acciperet; ad quam cum ordine pervenisset, pugnus porrigitur pro denario et tanti criminis reus sanguis effunditur. *Radix malorum omnium est avaritia ideoque et ab apostolo idolorum servitus appellatur. Quaere primum regnum dei et haec omnia ad-*

²⁶³ Mt 6,25–26.

²⁶⁴ Srv. Mt 6,28–31.

²⁶⁵ Srv. Mt 5,3,6.

²⁶⁶ 2K 12,10.

²⁶⁷ 2K 12,7.

²⁶⁸ Ž 97,8.

²⁶⁹ Jb 1,21.

²⁷⁰ ITm 6,7.

nežne, nesklízí do stodol, a přece je váš nebeský Otec živí.²⁶³ Chybí-li ti oděv, vezmi si příklad z lilií,²⁶⁴ máš-li hlad, slyš, že blahoslavení jsou chudí a hladovějící,²⁶⁵ a stihne-li tě nějaká bolest, čti: *Proto rád přijímám slabost²⁶⁶ a byl mi dán do těla osten, posel satanův, který mne sráží, abych se nepovyšoval.²⁶⁷ Raduj se ze všech soudů Božích, neboť jásají dcery judské nad tvými soudy, Hospodine.²⁶⁸ Z tvých úst ať stále zní: Z života své matky jsem vyšel nahý, nahý se tam vrátím²⁶⁹ a: Nic jsme si totiž na svět nepřinesli, a také si nic nemůžeme odnést.²⁷⁰*

32. Dnes však vidíš, že většina žen má skříně nacpané až po okraj šaty, denně si mění tuniku, a přece to vše nedokážou uchránit před moly.²⁷¹ Zbožnější z nich sice nosí jediný oděv do roztrhání, truhlice však mají plné. Pergamen napuštěný purpurem, písmena září zlatem, desky kodexů posázené diamanty a před jejich prahem zatím umírá nahý Kristus. Když natáhnou ruku s milodarem, dají zatroubit fanfáry, a pořádají-li hostinu lásky,²⁷² najmou si hlasatele. Nedávno jsem spatřil v bazilice sv. Petra jednu z nejurozenějších římských dam (jmenovat ji nebudu, aby nevznikl dojem, že píše satiru) a před ní celý zástup kleštěnců. Vlastní rukou, aby se zdála být ještě zbožnější, rozdávala drobné chudým, každému po jedné minci. Přítom – dobře to známe z vlastní zkušenosti – si jedna stařena už s mnoha křížky na krku a navlečená v hadrech běžela znovu dopředu pro další peníz. Když však na ni přišla řada, dostala místo mince ránu pěstí a za tento „těžký prohřešek“ zaplatila krví. *Kořenem všeho toho zla je láska k penězům,²⁷³ a proto ji Apoštol nazývá modloslužebnictvím.²⁷⁴ Hleďte tedy nejprve království Boží*

²⁷¹ Srv. Jk 5,2.

²⁷² Agapé, tzv. „hody lásky“ (z řec. ἀγάπη, „láska“), které měly liturgický charakter a u raných křesťanů obvykle předcházely, nebo následovaly po eucharistii. Všichni účastníci při nich seděli u jednoho stolu a společné jídlo bylo zakončeno zpěvem žalmů. Hostiny pořádané bohatšími věřícími pro chudé a hladové byly považovány za projev křesťanského milosrdenství (srv. LTK, s. v. Agape).

²⁷³ ITm 6,10.

²⁷⁴ Srv. Ko 3,5.